

LİSE ÖĞRETMENLERİNİN İŞE YABANCILAŞMALARI İLE EĞİTİME İNANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

The Relationship Between High School Teachers' Level of Alienation to Work and Believe in Education

Mahir SULAR¹

Makale Geçmişi

ÖZ

Article History

Alındı/Received:

Düzeltilme alındı/ Received
in revised form:

Kabul edildi/Accepted:

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin eğitime inanç düzeyleri ile işe yabancılaşma düzeylerini tespit etmek, eğitime inanç düzeyleri ile işe yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek, cinsiyete ve çalışılan okul türüne göre eğitime inanç ve işe yabancılaşma arasında anlamlı farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırma doğrultusunda çeşitli lise türlerinde çalışan 176 öğretmene Eğitime İnanç Ölçeği ve İşe Yabancılaşma Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.0 istatistik programında t testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (r) kullanılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre eğitime inanç ile işe yabancılaşma arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadınların erkeklere göre işe yabancılaşmada güçsüzlük alt boyut puanlarının daha yüksek, eğitime inanma alt boyutu bireysel farklılıklar puanlarının ise daha düşük olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Çalışılan okul türüne göre ise Anadolu Meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin işe yabancılaşma alt boyutu olan anlamsızlık, eğitime inanma alt boyutlarından bireysel farklılıklar ve toplumsallaştırma boyutlarında Anadolu lisesinde çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

İşe Yabancılaşma, Eğitime İnanç, Eğitim

© 2020 BUAAD-BIJAR. Tüm hakları saklıdır.

*Extended Abstract (English)

Summary

1. Introduction

Teachers are one of the most important building elements of education (Tezcan, 2012). Teachers' perspectives on education will also be reflected in their performance (Sünbül, 1996). The teacher's high motivation to teach affects the quality of education of the students (Akbaba, 2006). The aim of this study is to determine the level of belief in education and alienation of teachers, to determine the relationship between levels of belief in education and alienation to work, to determine whether there is a significant difference between beliefs and alienation to education according to gender and school type.

2. Method

Instruments

Teachers 'Belief in Education Scale: Akın and Yıldırım (2015) developed the Teachers' Belief in Education Scale (OEIDO). The scale consists of 25 items. Scale consists of four dimensions: Socialization, individual differences, multi-faceted development and preparation for higher education.

Alienation on Work Scale: The Alienation on Work Scale developed by Elma (2003) was used in the study. The scale consists of 38 items. Scale consists of four dimensions: Powerlessness, meaninglessness, isolation and

¹Öğretmen, MEB, mahirsular@hotmail.com

alination to work.

3. Findings, Discussion and Results

The level of alienation of high school teachers participating in the study had weakness dimension according to their gender [$t_{(174)} = -2.8$; $p = 0.05$] had significant difference, but meaningfulness dimension [$t_{(174)} = -0.7$; $p = 0.05$], isolation dimension [$t_{(174)} = 0.94$; $p = 0.05$], alienation to school dimension [$t_{(174)} = 0.8$; $p = 0.05$], no significant relationship was found.

The level of believe in education of high school teachers participating in the study had individual differences dimension according to their gender [$t_{(174)} = -2.6$; $p = 0.05$] had significant difference, but socialization dimension [$t_{(174)} = 0.27$; $p = 0.05$], multiple development dimension [$t_{(174)} = -1.3$; $p = 0.05$], preparing to upper education dimension [$t_{(174)} = -1.0$; $p = 0.05$] no significant relationship was found.

Meaninglessness according to the type of school employed by alienation on work dimension [$t_{(174)} = -2.4$; $p = 0.05$], socialization dimension [$t_{(174)} = 2.9$; $p = 0.05$], individual differences dimension [$t_{(174)} = -3.1$; $p = 0.05$] had significant difference, but powerlessness dimension [$t_{(174)} = 0.69$; $p = 0.05$], isolation dimension [$t_{(174)} = -1.0$; $p = 0.05$], alienation to work dimension [$t_{(174)} = -1.0$; $p = 0.05$], socialization dimension [$t_{(174)} = 0.97$; $p = 0.05$], multidimensional development dimension [$t_{(174)} = 1.7$; $p < 0.05$] and preparing to upper education dimension [$t_{(174)} = -0.6$; $p = 0.05$] no significant relationship was found.

In the sub-dimensions of high school teachers' alienation to work, the weakness dimension with the meaningfulness dimension ($r = .24$, $p < .05$), the isolation dimension ($r = .32$, $p < .05$), alienation to school dimension ($r = .27$, $p < .05$) had positive relationship; but socialization dimension ($r = -.15$, $p < .05$), individual differences dimension ($r = -.21$, $p < .05$), multidimensional development dimension ($r = -.17$, $p < .05$) had negative relationship was found. No relation was found in preparation for higher education dimension ($r = .00$, $p < .05$). Likewise, the meaningfulness dimension is positive with isolation ($r = .19$, $p < .05$) and alienation to school ($r = .26$, $p < .05$), socialization ($r = -.20$, $p < .05$), individual differences ($r = -.15$, $p < .05$), multi-directional development ($r = -.23$, $p < .05$) negative relationship was found.

According to the findings of the study, high school teachers' alienation on work levels were found to be high in the powerlessness and meaningless dimensions, and in the isolation and alienation dimensions medium points were found.

In terms of believe in education, high points of socialization, individual differences, multidimensional development dimension of high school teachers and high level of preparing to upper education were obtained.

According to the information obtained at the end of the study, high-school teachers scored significantly higher than females in the sub-dimension of powerlessness in alienation on work. In the belief in education, in the socialization sub-dimension, women scored significantly lower. Although it is perceived that female teachers have less control over the work they do than male teachers, it is seen that the belief that education socializes the students is low.

It was found for significantly lower points of teachers working in Anadolu Vocational High School than teachers working in Anadolu High School. It was found the teachers who are working in Anadolu Vocational High School to have significantly lower points than the teachers working in Anadolu High School.

In the alienation sub-dimensions, significant positive relationships were obtained between the dimensions. There was a significant negative correlation between alienation on work and belief in education among the other dimensions except preparing to upper education. In the dimension of believe in education, a positive significant relationship was found among themselves except preparing to upper education. A significant positive correlation was found between the preparing to upper education and the multidimensional development dimension only.

Keywords: Alienation, to Work, Believe in Education, Education.

GİRİŞ

Sağlıklı bir toplum oluşturmanın en temel yolu eğitimidir (Çapa ve Çil, 2000). Eğitimin en önemli unsurlarından biri de öğretmendir (Köse ve Demir, 2014). Öğretmenin sahip olduğu nitelikler eğitimin de kalitesini belirler (Sünbül, 1996).

Öğretmenlerin gösterecekleri performans sınıf ortamına ve haliyle öğrencilere yansımaktadır (Akbaba, 2006). Öğretmenin performansını etkileyen unsurların başında da motivasyon gelmektedir

(Argon ve Cicioğlu, 2017). Öğretmenler sınıf içerisinde öğretime motivasyonlarını yansıtabildikleri ölçüde öğrencileri olumlu yönde etkileyebilmektedir (Ekici, 2013). Öğrenciler, öğretmenlerin yüksek moral gücünü, kendileriyle kurdukları etkili iletişim becerilerini önemserler (Hargreaves, 1998). Böylece sınıf içinde karşılıklı etkileşim hali sınıf iklimini de olumlu yönde değiştirir (Şentürk ve Sağnak, 2012). Fakat öğretmenlerin motivasyonu düşük ise bu ders anlatma performanslarına yansır (Karaköse ve Kocabaş, 2006). Bu durum derslerin sıkıcı geçmesine, öğrencilerin derslerden yeteri kadar verim alamamasına yol açar (Akbaba, 2006).

Öğretmenlerin ruh hallerinin düşük olması öğretmen motivasyonlarını ve öğrencilerle iletişim kalitesini de etkiler (Ada, Akan, Akın, Yıldırım ve Yalçın, 2014). Öğretmenlerin iletişime kapalı olmaları öğrencilerin okula yabancılaşmalarına da etki edebilmektedir (Sular, 2017). Özellikle ergenlik döneminde hassas bir ruh haline sahip öğrencilerin etraflarında kendilerini dinleyebilecek birilerine daha fazla ihtiyaç duymaktadır (Gül ve Güneş, 2009). Öğretmenlerin bu süreçte öğrencilere olumlu rol model olması önemlidir (Argon ve Cicioğlu, 2017). Kimlik karmaşasında olan öğrenciler etraflarında kendilerine uygun rol model arayışı içine girmektedir. Okullarda öğretmenlerin öğrencilere olumlu rol model olması beklenmektedir (Sünbül, 1996). Bu konuda öğretmenlerin öğrencilerle etkili iletişim içinde olması, onları anlamaları beklenir (Ercan, 2001).

Öğretmenlerin eğitime inançları haliyle ruh hallerine de yansımaktadır (Yıldırım ve Akın, 2017). Eğitimin getirdiği faydalara inanmayan öğretmenin bunu öğrencilere yansıtması da pek mümkün olmayacaktır (Argon, 2017). İnanç durumu kişinin kendisini geliştirmesi için motivasyon sağlar (Akın ve Yıldırım, 2015). Öğretmenin işine karşı duyduğu inançsızlık öğretime motivasyonunu olumsuz etkiler (Ada vd., 2014). Bu durumda da istenilen eğitim ortamı da oluşturulması güç olacaktır. Eğitimin getirilerine inanan öğretmenlerin öğrenciler üzerinde diğer öğretmenlere göre daha olumlu etki etmektedir (Kocabaş ve Köse, 2006). Öğretmenlerin eğitime istenilen düzeyde katkıda bulunabilmesi için yaptıkları işe karşı istekli olmaları beklenir. Fakat öğretmenler performansları onları motive eden etmenlerle yakından ilişkilidir (Argon ve Cicioğlu, 2017). Öğretmenin motivasyonunu olumsuz etkileyen süreçler doğal olarak eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir. Eğitime inanma süreci zihinsel olumlu ya da olumsuz kanaatları içermekle birlikte kişilerin ruhsal durumunu etkileyebilir ve onların davranışlarında olumlu ya da olumsuz yönde motive edici güce sahip olma potansiyeli içerebilir. Böylece bu durum öğretmenlerin de sınıf içindeki performanslarına kendini gösterecektir. Öğretmenlerin işe yabancılaşmasına etki eden etmenleri ortadan kaldırılması hem öğretmenlerin kendi performanslarını daha iyi yansıtma hem de okullarda eğitimin kalitesinin artmasına yardım edecektir. Öğretmenlerin işe yabancılaşmasına yol açan etmenlerin tespiti ve bunlara yönelik

çözümlerin üretilmesi öğrencilerin daha iyi kaliteli eğitime ulaşmalarına katkıda bulunacaktır. Bu araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1-Lisede çalışan öğretmenlerin işe yabancılaşma ve eğitime inanma düzeyleri nedir ve aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2-Cinsiyete ve çalışılan okul türüne göre işe yabancılaşma ve eğitime inanma puanları anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın evreni 2017-2018 Eğitim- Öğretim yılında Muğla İli ve ilçelerinde (Marmaris, Köyceğiz, Ortaca, Fethiye) lise görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Tesadüfi örnekleme yöntemiyle bu okullarda çalışan 176 öğretmen seçilmiş ve bu öğretmenler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde, araştırmacının çalışma grubuna ulaşım kolaylığı bakımından öğretmenlerin gönüllü katılımlarına dikkat edilmiştir. Anadolu Liselerinden % 52, Anadolu Meslek Liselerinden % 48 öğretmen katılımı sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin Eğitime İnanma Düzeyi Ölçeği: Akın ve Yıldırım (2015) tarafından Öğretmenlerin Eğitime İnanma Düzeyi Ölçeği (OEİDO) geliştirilmiştir. Ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Toplumsallaştırma, bireysel farklılıklar, çok yönlü gelişim ve üst öğrenime hazırlama olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipinde olup, 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Çok Az Katılıyorum, 3= Orta Düzeyde Katılıyorum, 4=Büyük Ölçüde Katılıyorum ve 5= Tamamen Katılıyorum ifadelerine karşılık gelmektedir. Ölçeğin Cronbach’s alpha iç tutarlılık sayıları birinci boyut için .94, ikinci boyut için .88, üçüncü boyut için .87 ve dördüncü boyut için .69’dur. Bu araştırmada Cronbach’s alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla birinci boyut için .92, ikinci boyut için .86, üçüncü boyut için .88 ve dördüncü boyut için .71 bulunmuştur.

İşe Yabancılaşma Ölçeği: Araştırmada, Elma (2003) tarafından geliştirilen ‘İşe Yabancılaşma Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert türü; ‘her zaman’(5), ‘çoğu zaman’ (4), ‘bazen’ (3), ‘nadiren’ (2) ve ‘hiçbir zaman’ (1) seçeneklerinden oluşan 38 maddeden oluşan bir araçtır. Maddeler (1-11) güçsüzlük, (12-22) anlamsızlık, (23-31) yalıtılmışlık ve (32-38) okula yabancılaşma boyutlarında gruplandırılmıştır. Ölçeğin Cronbach’s alpha iç tutarlılık sayıları birinci faktör için .86, ikinci faktör için .84, üçüncü faktör için .80 ve dördüncü faktör için .62’dir. Bu

araştırmada Cronbach's alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla birinci faktör için .83, ikinci faktör için .81, üçüncü faktör için .83 ve dördüncü boyut için .67 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Lisede çalışan öğretmenlerin işe yabancılaşma düzeylerini ile eğitime inanma düzeylerini belirlemek için madde ortalamaları hesaplanmıştır. Analizler sonucunda ölçek madde aralık frekansları şu şekildedir: Her zaman: 4.20-5.00, Çoğu zaman: 3.40-4.19, Bazen: 2.60-3.39, Nadiren: 1.80-2.59, Hiçbir zaman: 1.00-1.79. Verilerin normallik sınaması yapılmış olup lise öğretmenlerinin işe yabancılaşma ve eğitime inanma düzeyleri puanlarının cinsiyet ve çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır. Ayrıca işe yabancılaşmanın alt boyutları ile eğitime inanma ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişki için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (r) uygulanmıştır.

BULGULAR

Lise öğretmenlerinin işe yabancılaşma ve eğitime inanma puanlarının cinsiyet ve çalışılan okul türüne göre ilişkin t testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Lise öğretmenlerinin İşe Yabancılaşma ve Eğitime İnanma Puanlarının Cinsiyet ve Çalışılan Okul Türü Değişkenlerine t Testi Sonuçları

Tablo 1: Lise öğretmenlerinin İşe Yabancılaşma ve Eğitime İnanma Puanlarının Cinsiyet ve Çalışılan Okul Türü Değişkenlerine t Testi Sonuçları

Boyutlar	Düzye	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Güçsüzlük	Erkek	122	3.44	.98	174	-2.80	0.00
	Kadın	54	3.87	.76			
	Anadolu Lisesi	92	3.69	.81	174	0.69	0,27
	Anadolu Meslek Lisesi	84	3.77	.73			
Anlamsızlık	Erkek	122	3.51	.82	174	-0,70	0.59
	Kadın	54	3.44	.69			
	Anadolu Lisesi	92	3.21	.86	174	-2.40	0.00
	Anadolu Meslek Lisesi	84	3.62	.95			
Yalıtılmışlık	Erkek	122	2.67	.71	174	0.94	0.35
	Kadın	54	2.59	.55			
	Anadolu Lisesi	92	2.60	.84	174	0.97	0.77
	Anadolu Meslek Lisesi	84	2.71	.82			
Okula Yabancılaşma	Erkek	122	2.74	.68	174	0.80	0.42
	Kadın	54	2.83	.84			

	Anadolu Lisesi	92	2,73	.76	174	0.57	0.33
	Anadolu Meslek Lisesi	84	2,88	.86			
Toplumsallaştırma	Erkek	122	2.52	.82	174	0.27	0.78
	Kadın	54	2.46	.75			
	Anadolu Lisesi	92	2.62	.75	174	2.90	0.00
	Anadolu Meslek Lisesi	84	2,39	.96			
Bireysel Farklılıklar	Erkek	122	2.40	.82	174	-2.60	0.00
	Kadın	54	2.61	.71			
	Anadolu Lisesi	92	2,73	.97	174	-3.10	0.00
	Anadolu Meslek Lisesi	94	2,39	.86			
Çok Yönlü Gelişim	Erkek	122	2.52	.78	174	-1.30	0.21
	Kadın	54	2.44	.81			
	Anadolu Lisesi	92	2.57	.75	174	1.70	0,47
	Anadolu Meslek Lisesi	84	2.49	.67			
Üst Öğrenime Geçiş	Erkek	122	3.56	.79	174	-1.00	0.74
	Kadın	54	3.67	.83			
	Anadolu Lisesi	92	3.77	.78	174	-0.60	0.45
	Anadolu Meslek Lisesi	84	3.63	.85			

Tablo 1’de araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin işe yabancılaşma düzeyleri onların cinsiyetlerine göre güçsüzlük [$t_{(174)}=-2,8$; $p<.05$] anlamlı şekilde farklılaşırken, anlamsızlık [$t_{(174)}=-0,7$; $p<.05$], yalıtılmışlık [$t_{(174)}=0,94$; $p<.05$], okula yabancılaşma [$t_{(174)}=0,8$; $p<.05$] boyutlarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Eğitime İnanma düzeyleri ile cinsiyet bakımından bireysel farklılık [$t_{(174)}=-2.6$; $p<.05$] anlamlı şekilde farklılaşırken, toplumsallaştırma [$t_{(174)}=0.27$; $p<.05$], çok yönlü gelişim [$t_{(174)}=-1.3$; $p<.05$], üst öğrenime geçiş [$t_{(174)}=-1.0$; $p<.05$] boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

İşe yabancılaşma ile çalışılan okul türüne göre anlamsızlık [$t_{(174)}=-2.4$; $p<.05$], toplumsallaştırma [$t_{(174)}=2,9$; $p<.05$], bireysel farklılıklar [$t_{(174)}=-3.1$; $p<.05$] anlamlı şekilde farklılaşırken, güçsüzlük [$t_{(174)}=0.69$; $p<.05$], yalıtılmışlık [$t_{(174)}=-1.0$; $p<.05$], okula yabancılaşma [$t_{(174)}=-1.0$; $p<.05$], toplumsallaştırma [$t_{(174)}=0,97$; $p<.05$], çok yönlü gelişim [$t_{(174)}=1,7$; $p<.05$] ve üst öğrenime geçiş [$t_{(174)}=-0.6$; $p<.05$] boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 2. İşe yabancılaşma ve Eğitime İnanma Alt boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları (r)

	Değişkenler	$\bar{X}$	Ss							
İşe Yabancılaşma	1.Güçsüzlük	3.62	1,02	1						
	2.Anlamsızlık	3.42	.98	.32**	1					
	3-Yalıtılmışlık	2.62	.73	.24**	.19**	1				
	4-Okula Yabancılaşma	2.77	.69	.27**	.26**	.22**	1			
Eğitime İnanma	5.Toplumsallaştırma	2.48	.82	-.15**	-.20**	-.36**	-.28**	1		
	6.Bireysel Farklılıklar	2.51	.68	-.21**	-.15**	-.21**	-.23**	.25**	1	
	7.Çok Yönlü Gelişim	2.47	.75	-.17**	-.23**	-.14**	-.27**	.18**	.14**	1
	8.Üst Öğrenime Hazırlama	3.59	.74	.00	-.09	-.10	-.11	.16**	.07	.16**

**p < 0.001; *p < 0.005

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğretmenlerin işe yabancılaşma düzeyleri ile eğitime inanma düzeyleri ile ilgili ilişkiler verilmiştir. Buna göre, lise öğretmenlerinin işe yabancılaşma alt boyutlarında güçsüzlük boyutu ile anlamsızlık boyutu arasında ($r=.32$, $p<.05$), yalıtılmışlık boyutu ile ($r=.24$, $p<.05$), okula yabancılaşma($r=.27$, $p<.05$) ile pozitif yönde; toplumsallaştırma ($r=-.15$, $p<.05$), bireysel farklılıklar ($r=-.21$, $p<.05$), çok yönlü gelişim ($r=-.17$, $p<.05$) negatif yönde ilişki bulunmuştur. Üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=.00$, $p<.05$) ilişki bulunamamıştır. Aynı şekilde anlamsızlık boyutu yalıtılmışlık ($r=.19$, $p<.05$) ve okula yabancılaşma ($r=.26$, $p<.05$) ile pozitif yönde, toplumsallaştırma ($r=-.20$, $p<.05$), bireysel farklılıklar ($r=-.15$, $p<.05$), çok yönlü gelişim ($r=-.23$, $p<.05$) negatif yönde ilişki bulunmuştur. Üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=-.09$, $p<.05$) ilişki bulunamamıştır. Yalıtılmışlık boyutunda okula yabancılaşma ($r=.22$, $p<.05$) ile pozitif yönde, toplumsallaştırma ($r=-.36$, $p<.05$), bireysel farklılıklar ($r=-.21$, $p<.05$), çok yönlü gelişim ($r=-.14$, $p<.05$) negatif yönde ilişki bulunmuştur. Üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=-.10$, $p<.05$) ilişki bulunamamıştır. Okula yabancılaşma boyutunda toplumsallaştırma ($r=-.28$, $p<.05$), bireysel farklılıklar ($r=-.23$, $p<.05$), çok yönlü gelişim ($r=-.27$, $p<.05$) negatif yönde ilişki bulunmuştur. Üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=-.11$, $p<.05$) ilişki bulunamamıştır. Toplumsallaştırma boyutunda bireysel farklılıklar ($r=.25$, $p<.05$), çok yönlü gelişim ($r=.18$, $p<.05$) üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=.16$, $p<.05$) pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bireysel farklılıklar boyutunda ise çok yönlü gelişim ($r=.14$, $p<.05$) pozitif yönde, üst öğrenime hazırlama boyutunda ise ($r=.07$, $p<.05$) ilişki bulunamamıştır. Çok yönlü gelişim ile üst öğrenime hazırlama ($r=.16$, $p<.05$) pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre lise öğretmenlerinin işe yabancılaşma düzeyleri güçsüzlük ve anlamsızlık boyutlarında yüksek (Çoğu Zaman), yalıtılmışlık ve okula yabancılaşma boyutlarında ise orta düzeyde (Bazen) puanlar bulunmuştur. Öğretmenlerin yaptıkları işte kontrolün kendilerinde olmadığı (Seeman, 1959), bu konuda arayacağı desteği bulamayacağı (Bayhan, 1997), eğitimde kafasının karışık olduğu (Tezcan, 2012) söylenebilir.

Eğitime İnanma düzeyleri bakımından lise öğretmenlerinin toplumsallaştırma, bireysel farklılıklar, çok yönlü gelişim boyutunda düşük (Nadiren seçeneği), üst öğrenime hazırlama boyutunda ise yüksek (Çoğu Zaman seçeneği) puanlar elde edilmiştir. Öğretmenlerin eğitime olan inançlarının düşük olduğu fakat üst öğrenime hazırlama konusunda ise puanların yüksek olduğu görülmüştür. Üniversiteye giriş sınavlarının lise 9., 10., 11. ve 12. Sınıf ders müfredatını içermesi ve bu konuda okulların üniversite başarısını kendi imajları için kriter olarak görmesinden dolayı öğrencilerin üniversiteye hazırlanma süreci okul idaresi ve öğretmenleri tarafından takip edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin üniversiteyi daha iyi bir gelecek için basamak olarak görmeleri de bu süreçte hem öğretmeni hem de öğrenciyi daha aktif hale getirmektedir.

Araştırma sonunda elde edilen bilgilere göre lise öğretmenlerinin cinsiyete göre işe yabancılaşmada güçsüzlük alt boyutunda kadınların erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar almıştır. Eğitime inanmada ise toplumsallaştırma alt boyutunda da kadınlar anlamlı düzeyde düşük puanlar almıştır. Kadın öğretmenlerin kendilerini erkek öğretmenlere göre yaptıkları işte kontrollerinin daha az olduğunu algılamakla beraber eğitimin öğrencileri toplumsallaştırdığı konusunda da inançlarının düşük olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Çalışılan okul türünde ise işe yabancılaşmada anlamsızlık boyutunda Anadolu Meslek Lisesinde çalışan öğretmenlerin Anadolu Lisesinde çalışan öğretmenlerden anlamlı düzeyde düşük puanlar almıştır. Eğitime inanma düzeyinde ise toplumsallaştırma ve bireysel farklılık boyutlarında Anadolu Meslek Lisesinde çalışan öğretmenlerin Anadolu Lisesinde çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde düşük puanlar almıştır. ÖSYM (2019) 2019 YKS Değerlendirme Raporu verilerine göre Anadolu Liselerinin lisans programlarına yerleştirme başarı oranı %28.3 iken bu oran Anadolu Meslek Liselerinde %6.2 düzeyindedir. Öğrenci profilleri bakımından farklılık gösteren bu liselerde, öğrencilerin okulu ve dersleri algılama biçimleri de farklılık gösterecektir. Özellikle akademik başarının düşük durumlarda öğrencilerin okula karşı ilgileri de azalmaktadır (Yapıcı, 2004). Argon ve Ciciloğlu'nun (2017) meslek lisesinde çalışan öğretmenler üzerinde yaptıkları araştırmalarında öğretme motivasyonu ve eğitime inanma düzeyleri düşük olduğu sonucuna varmışlardır.

İşe yabancılaşma alt boyutlarında boyutların kendi aralarında pozitif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. İşe yabancılaşma ile eğitime inanma alt boyutları arasında ise üst öğrenime hazırlama haricinde diğer boyutlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitime inanma boyutunda ise üst öğrenime hazırlama boyutu haricinde kendi aralarında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Üst öğrenime hazırlama boyutu sadece çok yönlü gelişim boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu durumda eğitime inanmayan öğretmenlerin işe yabancılaşması daha yüksek olmaktadır. Ösym sınavlarının merkeze alındığı TYT-AYT sınavlarının lise düzeyi müfredatına uygun hazırlandığı ve ayrıca okullarda üniversiteye öğrenci kazandırmanın bir başarı ölçütü olmasından kaynaklı üst öğrenime hazırlama alt boyutunun olumlu olduğu ifade edilebilir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar dikkate alınarak şu önerilerde bulunulabilir:

1. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin eğitime inanma düzeylerinin yüksek tutulması için hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.
2. Okullarda işe yabancılaşmanın önüne geçebilmek için okul idarelerinin çalışmalar başlatması ve bu konuda gerekli adımlar atması sağlanabilir.
3. Özellikle Anadolu Meslek Liseleri okul yönetimleri bünyesinde çalışan öğretmenlerin okul içinde yaşadıkları sıkıntıları ve memnuniyetsizlikleri tespit etmeleri ve bunların giderilmesi için adım atmaları sağlanabilir.
4. Okullarda öğretmenlerin kendilerini ifade edebilecekleri sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler düzenlenebilir.
5. Öğretmenlerin görüşlerinin daha çok dikkate alınarak okullarda yapılacak faaliyetler ve çalışmalara aktif katılımları sağlanabilir.
6. Öğretmenlerin işe yabancılaşma ve eğitime inanma düzeyleri ile ilgili daha geniş katılımlı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ., Yalçın, S. (2014). “Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri.” *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 151-166. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2834/38590>
- Ak, K. (2019). “Okul İklimi ile Öğretmenlerin İşe Yabancılaşma Düzeyleri Arasındaki İlişki”. Yüksek Lisans. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbaba, S. (2006). “Eğitimde Motivasyon”. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361
- Akın, U. ve Yıldırım N. (2015, Kış). “Öğretmenlerin Eğitime İnanma Düzeyleri (ÖEİDÖ):Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 70-83.
- Argon T. ve Cicioğlu M. (2017, Summer). “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Eğitime İnanma Düzeyleri ile Öğretme Motivasyonları”. *International Journal of Social Science*, 57:1-23. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7108>
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma (1. Baskı)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çapa N. ve Çil N. (2000). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18,69-73.
- Ekici, G. (2013). “Öğretmen Adaylarının Öğrenci Başarısında Sorumluluk Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Eğitim ve Bilim*, 38(169):263-279. Retrieved from <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2053>
- Ercan, L. (2001, Ekim) “Ergenlik Döneminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 47-58.
- Erjem, Y. (2005). “Eğitimde Yabancılaşma Olgusu ve Öğretmen: Lise Öğretmenleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4),395-417. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26122/275175>
- Filiz Z. (2014). “Öğretmenlerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23),157-171. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.2014.10.23.437>
- Gül, S. K. ve Güneş İ. D. (2009). “Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet”. *Sosyal Bilimler Dergisi*, XI (1), 79-101.
- Hargreaves, Andy (1998). “The Emotional Practice of Teaching”. *Teaching ve Teacher Education*, 14 (8), 835-854. Retrieved from [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(98\)00025-0](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(98)00025-0)
- Karaköse, T. ve Kocabaş, İ. (2006). “Özel ve Devlet Okullarında Öğretmen Beklentilerinin İş Doyumu ve Motivasyon Üzerine Etkileri”. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2(3),3-14. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eku/issue/5441/73869>
- Köse, M. ve Demir, E. (2014). “Öğretmenlerin Rol Modelliği Hakkında Öğrenci Görüşleri”. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4(1),8-18. Retrieved from <http://www.ijses.org/index.php/ijses/article/view/125>
- Lipkind, A. R. (1975). “*Alienation and Education*”. The degree of Doctor of Education, Montana: University of Montana, USA.
- ÖSYM “2019 YKS Değerlendirme Raporu”, ÖSYM, Ankara, Türkiye. <https://www.osym.gov.tr/TR,16919/2019-yks-degerlendirme-raporu.html>

- Seeman, M. (1959). "On The Meaning of Alineation". *American Sociological Review*, 24(6), 783-791. DOI: 10.2307/2088565.
- Sular, M. (2017). "Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasında Okul İklimi ve Okuldaki İletişimin Rolü". Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Sünbül, A. M. (1996). "Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Rollerini". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8 (8), 597-608 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10387/127085>
- Şentürk, C. ve Sağnak, M. (2012, Kış). "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Davranışları İle Okul İklimi Arasındaki İlişki". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1):29-47. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26138/275287>
- Yapıcı, M. (2004). "Eğitim ve Yabancılaşma". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9. Retrieved from <https://j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/98>
- Yıldırım, N. ve Akın, U. (2017). "Öğretmenlerin Eğitime İnanma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 213-227. DOI: 10.17860/mersinefd.305948
- Tezcan, M. (2012). *Eğitim Sosyolojisi (13. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.